לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת. וְאִם נִתְרַחֵק מֵהֶרְיחַ וְנִכְנַס בִּתְחוּמוֹ, כְּאִלּוּ לֹא יָצָא. וְאִם יָצָא לְדַעַת, (ח) אֵין לוֹ
(ג) תַּקָּנָה. זֶה שֶׁאָמַרְנוּ בְּהֶצְרֵךְ לִנְקָבָיו, ג יֵשׁ אוֹמְרִים אֲפִלּוּ לְקָטָנִים, ד וְיֵשׁ אוֹמְרִים אֲפִלּוּ לִגְדוֹלִים: (ט) דַּוְקָא לִגְדוֹלִים:

תז מִי הֵם שֶׁיּוֹכוֹלִין לֵילֵךְ חוּץ לַתְּחוּם. וּבוֹ ג׳ סְעִיפִים:

א א מִי שֶׁיָּצָא חוּץ לַתְּחוּם בִּרְשׁוּת, כְּגוֹן חֲכָמָה הַבָּאָה לִילֵד (א) וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה, יֵשׁ לָהּ אַלְפַּיִם אַמָּה
(ב) לְכָל רוּחַ (ג) בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁהִגִּיעַ לוֹ, וְאִם הִגִּיעַ לָעִיר, (ד) הֲרֵי הוּא כְּאַנְשֵׁי הָעִיר וְיֵשׁ לוֹ אַלְפַּיִם
לְכָל רוּחַ חוּץ לָעִיר (ה) (עַיֵּן לְעֵיל סוֹף סִימָן רמ״ח (ס״ד)): ב הָיָה יוֹצֵא בְּרִשׁוּת וְהוּא הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ,
וְאָמְרוּ לוֹ כְּבָר נַעֲשֵׂית הַמִּצְוָה שֶׁיָּצָאתָ לַעֲשׂוֹת, יֵשׁ לוֹ (ו) מִמְּקוֹמוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ. וְאִם הָיָה
מִקְצַת הַתְּחוּם שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ בִּרְשׁוּת מֻכְלָע בְּתוֹךְ אַלְפַּיִם אַמָּה שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִמְּקוֹמוֹ, הֲרֵי זֶה חוֹזֵר לְמְקוֹמוֹ
(ז) וּכְאִלּוּ לֹא יָצָא: ג ג כָּל הַיּוֹצְאִים לְהַצִּיל נְפָשׁוֹת מִיַּד עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים אוֹ מִן הַנָּהָר אוֹ מִן הַמַּפֹּלֶת,
יֵשׁ לָהֶם אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ מִמָּקוֹם שֶׁהִצִּילוּ בּוֹ. וְאִם הָיְתָה (ח) יַד הָעַכּוּ״ם תַּקִּיפָה וְהָיוּ מְפַחֲדִים
לְשָׁבוֹת בַּמָּקוֹם שֶׁהִצִּילוּ, הֲרֵי אֵלּוּ (ט) חוֹזְרִים בְּשַׁבָּת לִמְקוֹמָם (י) וּבִכְלֵי זַיִן:

א מִדִּבְרֵי רַמְב״ם בְּפֶרֶק כ״ו מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת (הט״ו) מִמַּשְׁנָה דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה כ״ג (ע״ב), וְהוּבְאָה בְּעֲרוּבִין מ״ה (ע״א).
ב מִשְּׁנָה עֲרוּבִין מ״ד (ע״ב), וּכְאוֹקִימְתָּא דְּרַב שִׁימִי. ג שָׁם בְּמַשְׁנָה (כג:), וּכְהַנִי תְּרֵי אוֹקִימְתָּאוֹת הָא דְּרַב וְהָא דְּרַב נָחְמָן שָׁם בַּגְּמָרָא מ״ה (ע״א), הָרֹאשׁ״ש שָׁם (פ״ד ס״ו ה) וְרַמְב״ם בְּפֶרֶק כ״ו מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת (הי״ז).

א פְּשׁוּט בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת וּבְפֶרֶק ד׳ וּבְפֶרֶק ב׳ דְּעֲרוּבִין, וְעַיֵּן בְּסִימָן תט״ו (פ״א) שֶׁזּוֹ לְבַד מִצְוָה מְעֻרָבִין. ב רַמְב״ם בְּפֶרֶק ד׳ מֵהִלְכוֹת עֲרוּבִין (ה״א).

הִלְכוֹת עֵרוּבֵי תְּחוּמִין

תח דִּין הַנָּחַת הָעֵרוּב וּקְנִיַּת הַשְּׁבִיתָה. וּבוֹ ד׳ סְעִיפִים:

א (א) א מַתִּיר לְעָרַב עֵרוּבֵי תְּחוּמִין וְלִקְנוֹת שְׁבִיתָה סוֹף הַתְּחוּם, וְלָכֵן ב מִי

בַּאֵר הֵיטֵב

(כ) תַּקָּנָה. פֵּרוּשׁ, שֶׁאִם שָׁבָא לִתְחוּמוֹ אֵין לוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב לְעֵיל, עַיֵּן סִימָן ת״ה סָעִיף ח׳ דִּיֵּשׁ לוֹ כָּל הָעִיר, וּלְעֵיל אַחֶרֶת אֵין לוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת, וְכֵן כָּתַב רַאֲב״ן. מִגֵּן אַבְרָהָם (סק״ב):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

מָקוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁיָּשַׁב שָׁם מִתְּחִלָּה אִם הוּא יוֹתֵר מִשְּׁעוּר הַזֶּה:
(ח) אֵין לוֹ תַּקָּנָה. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, אַף דְּמֻתָּר לוֹ בָּזֶה גַּם כֵּן לָצֵאת חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹתָיו עַד שֶׁיִּמְצָא מָקוֹם צָנוּעַ וְכֵן לְהִתְרַחֵק גַּם כֵּן מִן הֶרְיחַ, וְכַנַּ״ל, אֲבָל אֵין לוֹ תַּקָּנָה לְהֶחְשֵׁב בָּזֶה כְּאִלּוּ לֹא יָצָא אִם נִכְנַס לְתוֹךְ תְּחוּמוֹ, דְּאַף אִם יִכָּנֵס אֵין לוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת, כֵּיוָן שֶׁיָּצָא מִתְּחִלָּה מִדַּעַת, אִם לֹא שֶׁנִּכְנַס עַל יְדֵי זֶה לְעִירוֹ שֶׁשָּׁבַת בָּהּ, דְּאָז כָּל הָעִיר לוֹ כְּאַרְבַּע אַמּוֹת בְּכָל גַּוָּנֵי, וְכַנַּ״ל בְּסִימָן ת״ה סָעִיף ח׳:
(ט) דַּוְקָא לִגְדוֹלִים. אֲבָל קְטַנִּים אֵין כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת כָּל כָּךְ, (ז) דְּהָא מַשְׁתִּינִים מַיִם בִּפְנֵי רַבִּים, וְגַם אֵין כָּל כָּךְ טִנּוּף בָּהֶם שֶׁיִּהְיֶה צָרִיךְ לְהִתְרַחֵק דְּהָא נִבְלָעִין בִּמְקוֹמָן, וְיֵשׁ לְהַחְמִיר (ה) כִּסְבָרָא זוֹ:

א (א) וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה. דָּבָר שֶׁמֻּתָּר לָצֵאת בִּשְׁבִילוֹ, כְּגוֹן שְׁאָרֵי עִנְיָן פְּקוּחַ נֶפֶשׁ, וּכְדִלְקַמַּיהּ בְּסָעִיף ג׳, וְכֵן הַיּוֹצֵא בִּשְׁבִיל עֲדוּת לְקִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ בִּזְמַן שֶׁקִּדּוּשׁוֹ עַל פִּי רְאִיָּה [גְּמָרָא (ר״ה כג: עירובין מה.)]:
(ב) לְכָל רוּחַ. וְאִם הָיוּ מְכֻלָּעִין אַלְפַּיִם אֵלּוּ בְּתוֹךְ תְּחוּמוֹ שֶׁיָּצָא מִשָּׁם, (ו) רַשַּׁאי לַחֲזוֹר לְבֵיתוֹ, וְיֵשׁ לוֹ אַלְפַּיִם סְבִיב בֵּיתוֹ:
(ג) בְּאוֹתוֹ מָקוֹם. אַף לְאַחַר (ב) שֶׁכְּבָר עָשָׂה הַמִּצְוָה הֲהִיא, דְּהִתְקִינוּ לוֹ זֶה, דְּאִם לֹא יִהְיֶה רַשַּׁאי לָזוּז מִמְּקוֹמוֹ, יִמְנַע עַצְמוֹ שֶׁלֹּא לָצֵאת עוֹד: (ד) הֲרֵי הוּא כְּאַנְשֵׁי הָעִיר. דַּעֲשָׂאוּהוּ (ג) כְּאִלּוּ שָׁבַת בָּהּ בֵּין

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ד) מְגֵן אַבְרָהָם (סק״ג): (ה) הַגְּרַ״ז (ס״ב), וְכֵן נוֹטֶה גַּם כֵּן דַּעַת הַגְּרַ״א:
א (ו) אֲלִיָּה רַבָּה (סק״א) מִלְּקַמָּן סָעִיף ב׳, וְהוּא הַדִּין הָכָא. [וְנִרְאֶה פָּשׁוּט, דְּאִם עוֹד צָרִיךְ לָצֵאת מִשָּׁם בִּשְׁבִיל הַמִּצְוָה, מֻתָּר לַחֲזֹר לְאוֹתוֹ הַמָּקוֹם]. וְכָתַב עוֹד, דְּהוּא הַדִּין אִם הֶחֱזִירוּהוּ עוֹבְדֵי גִּלּוּלִים לְתְחוּמוֹ, אוֹ שֶׁהָיָה צָרִיךְ לָכֶנֶס לְתְחוּמוֹ מִשּׁוּם שֶׁהִצְרִיךְ לִנְקָבָיו, הֲרֵי הוּא כְּאִלּוּ לֹא יָצָא, וּכְהַהִיא דְּלְעֵיל בְּסִימָן ת״ה לְעִנְיַן יָצָא בְּאֹנֶס, וְכָל שֶׁכֵּן בָּזֶה דִּבְרֵי הוּא: (ב) כֵּן מַשְׁמַע מִמַּשְׁנָה דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה (כג:): (ג) מַגִּיד מִשְׁנָה (שבת פכ״ו הט״ז). וּמִשְּׁמַע דְּאַף בְּאִינָהּ מְקֻפֶּפֶת מְחִיצוֹת, כֵּיוָן דְּחִשְׁבִינַן לוֹ כְּאַנְשֵׁי הָעִיר. וְדַע עוֹד, דְּדִינָא דְּשִׁלְחָן עָרוּךְ דְּהָעִיר אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת לוֹ בְּחֶשְׁבּוֹן אַלְפַּיִם, הוּא דַּוְקָא שֶׁבְּשְׁבִיל עִנְיַן דָּבָר מִצְוָה הַהִיא הִגִּיעַ לָעִיר, אֲבָל אִם רַק הָאַלְפַּיִם שֶׁנִּתְנוּ לוֹ חֲכָמִים מִסָּבִיב הָיוּ מְכֻלָּעִין בְּתוֹךְ הָעִיר, אֵין לוֹ לְהַלֵּךְ בְּתוֹךְ הָעִיר אֶלָּא עַד תְּשׁלוּם מִדַּת אַלְפַּיִם שֶׁלּוֹ, וּכְהַהִיא דִּלְקַמָּן סִימָן ת״ח (ס״א), כֵּן מוּכָח מִבַּאוּר הַגְּרַ״א, וְטַעְמוֹ פָּשׁוּט דְּלֹא עָדִיף מִתְּחוּם בֵּיתוֹ שֶׁלֹּא יָצָא מִמֶּנּוּ כְּלָל: ב (ד) דְּכָל זְמַן שֶׁלֹּא שָׁב לְתְחוּמוֹ מִסְתַּבְּרָא דְּאֵין לְכָפּוֹ לַחֲזֹר לְתְחוּמוֹ, וְיִכֹּל לֵילֵךְ בְּאַלְפַּיִם שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ חֲכָמִים, וְכֵן כָּתַב בְּגִאוֹן יַעֲקֹב (מה.), דְּלֹא כִּדְמַשְׁמַע בְּאַלְיָה רַבָּה (סק״ג), וּמִדִּבְרֵי יְרֵחָם (נתיב יב ח״ח) שֶׁהֶבִיא הָאַלְיָה רַבָּה אֵין רְאָיָה מֻכְרַחַת, עַיֵּן שָׁם: (ה) רַבֵּנוּ יוֹנָתָן (יב. ד״ה אם) וְרִיטְבָ״א (מד:) וְרַבֵּנוּ יְרֵחָם (שם). וְאַף דְּלִשְׁלֹן אַחֲרוֹן שֶׁל רַשׁ״י (מד: ד״ה רב שימי) מוּכָח דְּלֹרֶב שִׁימִי דְּפָסְקִינַן כְּוָתֵיהּ יֵשׁ לוֹ גַּם כֵּן הָאַלְפַּיִם הַחֲדָשִׁים, נָקוּטוּ לְעִקַּר כְּלְשׁוֹן רִאשׁוֹן שֶׁרַשׁ״י בְּעַצְמוֹ הִסְכִּים לוֹ, וְלִלְשׁוֹן הָרִאשׁוֹן אֵין לוֹ אֶלָּא אַלְפַּיִם שֶׁל צַד בֵּיתוֹ מִפְּאָה שֶׁכָּתַב רַשׁ״י וַהֲרֵי הוּא כְּבְתְחִלָּה עַיֵּן שָׁם, וּמַה דְּהִקְשָׁה אַבְנֵי מְעֻרָה, אֵין רְאָיָה הַכָּף זֶה, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַמְפָרְשִׁים: ג (ו) כָּךְ צָרִיךְ לְפָרֵשׁ דִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ הַמַּעְתִּק מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם (שם). וְעַיֵּן בְּאַלְיָה רַבָּה (סק״ה):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(ב) שָׁיָּצָא מֵהָעִיר בְּעֶרֶב שַׁבָּת וְהִנִּיחַ מְזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת (ג) * רָחוֹק מֵהָעִיר בְּתוֹךְ הַתְּחוּם (ד) וְקָבַע שְׁבִיתָתוֹ שָׁם, (ה) אַף עַל פִּי שֶׁחָזַר לָעִיר וְלָן בְּבֵיתוֹ, נֶחְשַׁב אוֹתוֹ כְּאִלּוּ שָׁבַת בַּמָּקוֹם שֶׁהִנִּיחַ בּוֹ הַשְּׁתֵּי סְעוּדוֹת, (ו) וְזֶהוּ הַנִּקְרָא 'עֵרוּבֵי תְּחוּמִין', וְיֵשׁ לוֹ לְהֵלֵךְ מִמְּקוֹם עֵרוּבּוֹ לְמָחָר אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ. (ז) לְפִיכָךְ, כְּשֶׁהוּא מְהַלֵּךְ מִמְּקוֹם עֵרוּבּוֹ לְמָחָר אַלְפַּיִם אַמָּה כְּנֶגֶד הָעִיר, אֵינוֹ מְהַלֵּךְ בָּעִיר אֶלָּא עַד סוֹף מִדָּתוֹ, [ג]וְאִם הָיְתָה הָעִיר מֻבְלַעַת בְּתוֹךְ מִדָּתוֹ, תֶּחְשַׁב הָעִיר כַּלָּה כְּאַרְבַּע אַמּוֹת וְיִשָּׁלִים מִדָּתוֹ חוּצָה לָהּ. כֵּיצַד, הֲרֵי שֶׁהִנִּיחַ אֶת עֵרוּבּוֹ בְּרִחוּק אֶלֶף אַמָּה מִבֵּיתוֹ שֶׁבָּעִיר לְרוּחַ מִזְרָח, נִמְצָא מְהַלֵּךְ לְמָחָר מִמְּקוֹם עֵרוּבּוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה לַמִּזְרָח, וּמְהַלֵּךְ מִמְּקוֹם עֵרוּבּוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה לַמַּעֲרָב, אֶלֶף שֶׁמִּן הָעֵרוּב עַד בֵּיתוֹ [ד]וְאֶלֶף אַמָּה מִבֵּיתוֹ בְּתוֹךְ הָעִיר, וְאֵינוֹ מְהַלֵּךְ בָּעִיר אֶלָּא (ח) עַד סוֹף הָאֶלֶף. וְאִם הָיָה מִבֵּיתוֹ עַד סוֹף הָעִיר (ט) פָּחוֹת מֵאֶלֶף אַמָּה אַחַת, שֶׁנִּמְצֵאת מִדָּתוֹ כָּלָה חוּץ לָעִיר, תֶּחְשַׁב הַמְּדִינָה כַּלָּה כְּאַרְבַּע אַמּוֹת [ה]וְיִהַלֵּךְ חוּצָה לָהּ תֵּשַׁע מֵאוֹת תִּשְׁעִים וָשֵׁשׁ אַמָּה תַּשְׁלוּם הָאַלְפַּיִם. לְפִיכָךְ, אִם הִנִּיחַ עֵרוּבּוֹ בְּרִחוּק אַלְפַּיִם אַמָּה (י) מִבֵּיתוֹ שֶׁבָּעִיר, הִפְסִיד אֶת כָּל הָעִיר וְנִמְצָא מְהַלֵּךְ מִבֵּיתוֹ עַד עֵרוּבּוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה, וְאֵינוֹ מְהַלֵּךְ מִבֵּיתוֹ בָּעִיר לְרוּחַ מַעֲרָב אֶפְלוּ אַמָּה אַחַת. הַגָּה:

ג שם בְּגֶמָרָא דף ס' (ע"ב). ד רַמְב"ם בְּפֶרֶק (כ') [כ"ז] מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת (הל' י"ז), וְכֵן מִשְׁמַע מִדִּבְרֵי הַסְּמַ"ג (מ"ע מצוה א' מדרבנן). ה שם.

בֵּאוּר הֲלָכָה

תְּחוּם הָעִיר שִׁשִּׁבַּת בָּהּ, אֲבָל בְּשִׁבְּנָכָם לְתוֹךְ תְּחוּם עִיר אַחֶרֶת לֹא וְאֵין לוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת, וְכֵן כָּתַב בְּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"א). וְעַיֵּן בְּאוֹר זָרוּעַ (ח"ב הל' ער"ש סי' ו):

א * רָחוֹק מֵהָעִיר בְּתוֹךְ הַתְּחוּם. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ג) מַה שְּׁכָתַבְנוּ דְּאַף שֶׁמִּבֵּיתוֹ הוּא יוֹתֵר מֵאֶלֶפַּיִם, כָּל שֶׁהוּא בְּתוֹךְ אַלְפַּיִם לְהָעִיר יָכוֹל לְהַנִּיחַ עֵרוּבוֹ וְלִקְנוֹת שָׁם שְׁבִיתָתוֹ, כֵּן כָּתְבוּ הַמְּגַן אַבְרָהָם (סק"א) וְתוֹסָפֹת שַׁבָּת (סק"ב) וְשֻׁלְחָן עָרוּךְ שָׁם (סי' ד' ס"ה) [וּפְלֹא כְּעֹלֶת שַׁבָּת (סק"א) שֶׁכָּתַב בְּהֵפֶךְ זֶה, דְּאֵינוֹ יָכוֹל לְהַנִּיחַ עֵרוּבּוֹ לְדֶעָה זוֹ רַק בְּרִחוּק אַלְפַּיִם מִבֵּיתוֹ, וְאִם הָעִיר גְּדוֹלָה, שֶׁמִּבֵּיתוֹ לְסוֹף הָעִיר הוּא יוֹתֵר מֵאַלְפַּיִם, אֵינוֹ יָכוֹל לְהַנִּיחַ עֵרוּב כְּלָל]. וְהוֹכִיחַ זֶה הַמְּגַן אַבְרָהָם בְּרִאְיָה, דַּהֲלֹא בְּהַנִּיחַ בְּחוּץ לַתְּחוּם דְּאֵינוֹ עֵרוּב כָּתַב הָרַמְבַּ"ם (פ"ו הי"א) דְּהוּא רַק מִשּׁוּם דְּאֵינוֹ יָכוֹל לְהַגִּיעַ שָׁם בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת, אִם כֵּן כָּאן שֶׁהוּא בְּתוֹךְ תְּחוּם הָעִיר דְּיָכוֹל לְהַגִּיעַ שָׁם בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת הֲרֵי עֵרוּבּוֹ עֵרוּב, וּבַעַל כָּרְחֲךָ דִּלְא מַשְׁגִּיחִינַן עַל בֵּיתוֹ לְעִנְיַן זֶה. [וְרָאִיתִי בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ה) שֶׁהֵבִיא מֵהָרַאֲבַ"ן רְאָיָה לְדַעַת הָעֹלַת שַׁבָּת, עַיֵּן שָׁם. וּמִכָּל מָקוֹם לְדִינָא נִרְאֶה לִי דְּיֵשׁ לִתְפֹּס כִּדְבָרֵי הַמְּגַן אַבְרָהָם לְהָקֵל [וַהֲנִי אֲפִלּוּ אִם נַחְמִיר כַּדַּעָה הָרִאשׁוֹנָה, וּכְמוֹ שֶׁפָּסְקוּ הָאֵלִיָּה רַבָּה וּבֵית מֵאִיר], אֶחָד דְּהֵבִיא רְאָיָה מֻכְרַחַת מֵהָרַמְבַּ"ם, וְהַלָּכָה כִּדְבָרֵי הַמְּקֵל בְּעֵרוּב. וְגַם דְּמֵהָרַאֲבַ"ן אֵין רְאָיָה כָּל כָּךְ, דְּאִפְשָׁר דְּהוּא מֵיירֵי שֶׁהָיָה בֵּיתוֹ בְּסוֹף הָעִיר. וְגַם אָמְנָם הוּא דָּבָר חָדָשׁ שֶׁבְּעִיר גְּדוֹלָה לֹא יוּכַל לְהַנִּיחַ עֵרוּב כְּלָל מֵחוּץ לָעִיר מִפְּנֵי שֶׁאַלְפַּיִם שֶׁל בַּיִת הֵם כְּלִים בְּסוֹף הָעִיר]. אָכֵן גַּם לְדַעַת הַמְּגַן אַבְרָהָם (שם), אִם לָן בְּבֵיתוֹ וְהָלַךְ בְּשַׁבָּת לְמָקוֹם עֵרוּבּוֹ וְרוֹצֶה לָחֲזוֹר, אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזוֹר לְדַעָה זוֹ אֶלָּא עַד מָקוֹם כְּלוֹת אַלְפַּיִם מִמָּקוֹם עֵרוּבּוֹ, וְכַמְּבֹאָר בְּמַגֵּן אַבְרָהָם. וּבְכָל זֶה לְעִנְיַן הַנָּחַת עֵרוּב לְכַתְּחִלָּה, אֵין אָנוּ יְכוֹלִין לְמָנְעוֹ כָּל שֶׁהוּא בְּתוֹךְ הַתְּחוּם מֵהָעִיר, דְּכֵיוָן דְּיָכוֹל לְלֶכֶת שָׁם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת יוּכַל לְקָנוֹת שָׁם שְׁבִיתָתוֹ, וְכֵיוָן דְּקוֹנֶה שָׁם שְׁבִיתָתוֹ מִפֵּילָא מֻתָּר לוֹ לֵילֵךְ לְשָׁם בְּשַׁבָּת, דְּאִם לֹא כֵּן לְמַאי מְהַנֵּי עֵרוּבוֹ, כָּךְ הוּא בְּאוּר דַּעַת הַמְּגַן אַבְרָהָם לְהַמְעַיֵּן בּוֹ בְּפִשִׁיטוּת, וְגַם מִשְּׁמַע מֵהַתּוֹסָפֹת שַׁבָּת (שם). אַף דִּלְכְאוֹרָה הַדָּבָר קָשֶׁה, דְּמִמַּה נַפְשָׁךְ כֵּיוָן דְּמֻתָּר לוֹ לֵילֵךְ לְשָׁם, הוּא הַדִּין לְשׁוּב, וְכֵיוָן דַּאֲסַרְתְּ לֵיהּ לְשׁוּב לְבֵיתוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא רָחוֹק יוֹתֵר מֵאַלְפַּיִם מִמְּקוֹם שְׁבִיתָתוֹ, מִמֵּילָא יִהְיֶה אָסוּר לוֹ לֵילֵךְ לְשָׁם, אֲבָל בְּעַל כָּרְחֲךָ צָרִיךְ לוֹמַר כֵּן לְדַעַת הַמְּגַן אַבְרָהָם. וְהַשְׁתָּא יֵשׁ לוֹמַר, דְּלִעְנְיַן לָלֶכֶת שָׁם, כֵּיוָן דְּיָכוֹל לְקָנוֹת שָׁם שְׁבִיתָה מֵאַחַר שֶׁהוּא בְּתוֹךְ הַתְּחוּם וְכַנַּ"ל, אִם כֵּן בְּעַל כָּרְחֲךָ מֻתָּר לוֹ לֵילֵךְ לְשָׁם, וְהַרֵי הוּא לְעִנְיַן זֶה כְּמוֹ קֹדֶם קְנִיַּת הֶעָרוּב, אֲבָל לְאַחַר שֶׁבָּא לְשָׁם וּמוּדָּרִין לוֹ מִשָּׁם אֶלְפַּיִם לְכָל רוּחַ, גַּם הָרוּחַ שֶׁל צַד הָעִיר לֹא עָדִיף מִשְּׁאָר הָרוּחוֹת, דְּאֵין לוֹ מְקוֹם שְׁבִיתָתוֹ רַק אַלְפַּיִם אַמָּה, כָּךְ יֵשׁ לְכָאוֹר סְבָרָתוֹ. אָמְנָם בְּאַחֲרוֹנִים רָאִיתִי שֶׁכָּאֲרוּ דַּעַת הַמְּגַן אַבְרָהָם בְּאֹפֶן אַחֵר, וְהוּא, דְּלִדְעָתוֹ כְּשֶׁבֵּיתוֹ בְּתוֹךְ הָעִיר וְרוֹצֶה לְהַנִּיחַ עֵרוּבוֹ אַלְפַּיִם מֵהָעִיר, צָרִיךְ שֶׁיִּלִּין בְּלֵילָה בְּבֵית הַסָּמוּךְ לְחוֹמָה אוֹ עַל כָּל פָּנִים שֶׁיִּהְיֶה שָׁם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת בְּצֵת קְנִיַּת הֶעָרוּב [וְעַיֵּן מַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ב) וּבֵית מֵאִיר וּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (סק"א)]. וְהָנֵה מִשְּׁתֵּימַת דִּבְרֵי הַמְּגַן אַבְרָהָם מֻשְׁמָע לְהִפּוּךְ, וְגַם דִּבְזֶה הֲלֹא גַּם הָעֹלַת שַׁבָּת (שם) יוֹדֶה לְהָקֵל, וּבְמֶה הוּא חוֹלֵק עָלָיו [וְגַם מַאֲלִיָּה רַבָּה (שם) מֻשְׁמָע שֶׁאֵינוֹ מְפָרֵשׁ כִּדְבָרֵיהֶם, דְּאִי לְאו הָכִי אֵין רְאָיָתוֹ שֶׁמֵּבִיא מֵהָרַאֲבַ"ן נֶגֶד הַמְּגַן אַבְרָהָם שׁוּם רְאָיָה]. וְגַם אָמְנָם הוּא דָּבָר חָדָשׁ,

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

רוּחַ מִמָּקוֹם הַהוּא. (ה) וּמִשּׁוּם דְּהַמְחַבֵּר כָּתַב לְשׁוֹן דִּיעֲבַד, הוֹסִיף הָרַמְ"א דְּגַם לְכַתְּחִלָּה מֻתָּר לְעָרֵב. וּלְקַמָּן בְּסִימָן תט"ו (ס"א) נִתְבָּאֵר דִּלְכַתְּחִלָּה דַּוְקָא לְדָבָר מְצָוָה, וּבְדִיעֲבַד אַף אִם עָרַב לְדָבָר הָרְשׁוּת עֵרוּבוֹ עֵרוּב: (ב) שָׁיָּצָא וְכוּ'. וְהוּא הַדִּין אִם שָׁלַח עַל יְדֵי אַחֵר לְהַנִּיחַ שָׁם עֵרוּבוֹ, וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן שָׁאַחַר זֶה: (ג) רָחוֹק מֵהָעִיר בְּתוֹךְ הַתְּחוּם. אַף שֶׁמִּבֵּיתוֹ הוּא (ט) יוֹתֵר מֵאַלְפַּיִם, לֹא אִכְפַּת לָן, כֵּיוָן שֶׁהוּא בְּתוֹךְ תְּחוּם הָעִיר, וּלְאַפּוּקֵי אִם הִנִּיחַ עֵרוּבוֹ רָחוֹק מֵהָעִיר יוֹתֵר מֵאַלְפַּיִם, אֵין עֵרוּבוֹ עֵרוּב, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לָלֶכֶת שָׁם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת מֵאַחַר שֶׁהוּא חוּץ לִתְחוּם הָעִיר: (ד) וְקָבַע שְׁבִיתָתוֹ שָׁם. הֵיינוּ שֶׁהִנִּיחוֹ (ג) לְשֵׁם קְנִיַּת שְׁבִיתָה: (ה) אַף עַל פִּי שֶׁחָזַר לָעִיר. הֵיינוּ מִבְּעוֹד יוֹם, דְּאִלּוּ נִתְאַחַר שָׁם עַד אַחַר בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת אֵין צָרִיךְ לְהַנִּיחַ שָׁם מָזוֹן כְּלָל, כְּמְבֹאָר בְּסִימָן ת"ט סָעִיף ז': (ו) וְזֶהוּ הַנִּקְרָא עֵרוּבֵי תְּחוּמִין. נִקְרָא כֵּן (ד) לְפִי שֶׁהוּא מְעָרַב תְּחוּם שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לֵילֵךְ בּוֹ תְּחִלָּה עִם הַתְּחוּם שֶׁהָיָה יָכוֹל לֵילֵךְ בּוֹ: (ז) לְפִיכָךְ וְכוּ'. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, דְּעִקַּר שְׁבִיתָתוֹ נַעֲשָׂה עַל יְדֵי זֶה בְּמָקוֹם הֶעָרוּב, וְלָכֵן אִם רוֹצֶה לַחֲזוֹר לְעִירוֹ אֵינוֹ רַשַּׁאי לְהֵלֵךְ רַק עַד מָקוֹם שֶׁכָּלָה מִדַּת אַלְפַּיִם מִמָּקוֹם הֶעָרוּב. (ח) וַאֲפִלּוּ אִם עַדַיִן לֹא יָצָא מִבֵּיתוֹ שֶׁלָּן שָׁם, מִכָּל מָקוֹם אִם לְפִי הַמִּדָּה יֵשׁ מֵהֶעָרוּב עַד בֵּיתוֹ אַלְפַּיִם, אָסוּר לוֹ לְהֵלֵךְ מִבֵּיתוֹ לַצַּד הָאַחֵר אַף בְּתוֹךְ הָעִיר אֶפְלוּ אַמָּה אַחַת, (ו) וְאַף אִם נִמְלַךְ מִשְׁבִיתָתוֹ לֹא מְהַנֵּי: (ח) עַד סוֹף הָאֶלֶף. וְאִם כְּלָתָה הַמִּדָּה בְּאֶמְצַע הָעִיר אֵין לוֹ לְהֵלֵךְ רַק עַד סוֹף מִדָּתוֹ, וְכַנַּ"ל: (ט) פָּחוֹת וְכוּ'. לְאוֹ דַּוְקָא פָּחוֹת, אֶלָּא (ו) הוּא הַדִּין אִם כְּלָתָה מִדַּת הָאֶלֶף בְּסוֹף הָעִיר בְּשָׁוֶה, גַּם כֵּן כָּל הָעִיר נֶחְשֶׁבֶת כְּאַרְבַּע אַמּוֹת. וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּדִבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ (מ) בְּדִיּוּקָא הוּא, מִשּׁוּם דְּמִדָּה זוֹ שֶׁל אַלְפַּיִם אַמָּה בֵּינוֹנִיּוֹת מְסוּרָה לְכָל אָדָם וְאִי אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם, וְעַל כֵּן הָחְמִירוּ הַפּוֹסְקִים שֶׁיִּהְיֶה כְּלָה הַמִּדָּה חוּץ לָעִיר דַּוְקָא. וּבְשָׁעַת הַצָּרְךָ (ט) יֵשׁ לְהָקֵל אַף בְּכָלְתָה מִדָּתוֹ בְּשָׁוֶה עִם הָעִיר: (י) מִבֵּיתוֹ. הָא דְּנָקַט מִבֵּיתוֹ וְלֹא כָּתַב רָחוֹק מֵהָעִיר אַלְפַּיִם, דְּכִשֶּׁהוּא רָחוֹק מִבֵּיתוֹ יוֹתֵר מֵאַלְפַּיִם, אַף דִּלְמָקוֹם עֵרוּבּוֹ הוּא רַשַּׁאי לֵילֵךְ מִבֵּיתוֹ וּכְדִלְעֵיל בְּסָעִיף קָטָן ג', (י) אֲבָל לַחֲזוֹר מִשָּׁם אַחַר שֶׁתְּחִלַּת לֵילוֹן בְּבֵיתוֹ אָסוּר, אֶלָּא צָרִיךְ לָלוּן בְּאָחָד מִבָּתֵּי הָעִיר

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ס) הַגְּרָ"א: (ב) עַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה רחוק): (ג) כְּדִלְקַמָּן בְּסִימָן ת"ט (ס"ו): (ד) תּוֹסָפֹת שַׁבָּת (סק"א) בְּשֵׁם הָרַב הַמַּגִּיד: (ה) אֵלִיָּה רַבָּה (סק"ב). וְלַעֲנִיּוּת דְּעָתִי לֹא בְּרִירָא הַדָּבָר כָּל כָּךְ, דְּאִי אִם נוֹדָה לִדְבָרָיו דִּנְמַלְּךָ לֹא מְהַנֵּי לַחֲזוֹר לְנָמְרֵי מִמְּקוֹם שְׁבִיתָתוֹ שֶׁיִּהְיֶה יָכוֹל לְהֵלֵךְ אֶת כָּל הָעִיר וְרוֹצֶה לֵהּ אַלְפַּיִם לְכָל רוּחַ, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁלֹּא יָצָא עֲדַיִן מִבֵּיתוֹ, אֶפְשָׁר דְּחִשְׁבִינַן לַעֲשׂוֹת חֲצִי הָעִיר הַשֵּׁנִיָּה שְׁמֵעֵבֶר לְבֵיתוֹ גַּם כֵּן כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, כִּי הֵיכִי דְּחִשְׁבִינַן חֲצִי הָעִיר שֶׁלְּצַד הֶעָרוּב כְּאַרְבַּע אַמּוֹת לְעִנְיַן שֶׁיְּהֵא מֻתָּר לֵילֵךְ מִשָּׁם לִמְקוֹם עֵרוּבּוֹ, אַף שֶׁבְּסוֹף הַכֹּל הוּא יוֹתֵר מֵאַלְפַּיִם אַמָּה, וְאֵינוֹ אָסוּר כִּי אִם כְּשֶׁבָּא לִמְקוֹם עֵרוּבּוֹ וְרוֹצֶה לַחֲזוֹר לְבֵיתוֹ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַמְּגַן אַבְרָהָם (סק"ג): (ז) חַיֵּי אָדָם (כלל ע"ו סכ"ז): (ח) מְגַן אַבְרָהָם (סק"א) וְתוֹסָפֹת שַׁבָּת (סק"ג): (ט) הַגְּרָ"א: (י) מְגַן אַבְרָהָם (סק"ג): (כ) מַלְבּוּשֵׁי יוֹם טוֹב וְהוּבָא בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ג): (ל) חַיֵּי אָדָם (כלל ע"ו סכ"ז): (מ) מְגַן אַבְרָהָם (סק"א) וְתוֹסָפֹת שַׁבָּת (סק"ג):

Mishna Brura Memukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת עֵרוּבֵי תְּחוּמִין סִימָן תח

[*] וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּאֲפִלּוּ כָּלְתָה מִדָּתוֹ בְּאֶמְצַע הָעִיר, (ס) (יא) מְהַלֵּךְ בְּכָל הָעִיר כֻּלָּהּ, אֲבָל לֹא חוּצָה לָהּ, (יב) וְיֵשׁ לְהָקֵל. (טור והגהות מיימוני פרק כ״ז מהלכות שבת (ה״ו) בשם סמ״ק (סי׳ רפ) ורש״ל). וְאִם כָּלְתָה מִדָּתוֹ בְּסוֹף הָעִיר, וְאַף עַל גַּב דַּעֲדַיִן עִבּוּר לִפְנֵי הָעִיר, כָּל הָעִיר כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, דְּלֹא אָמְרִינַן עִבּוּר שֶׁל הָעִיר כְּעִיר. (יג) לְהַחְמִיר (המגיד פרק כ״ז מהלכות שבת (ס״ק)). כָּל מָקוֹם שֶׁהִנִּיחַ עֵרוּב תְּחוּמִין וְיֵשׁ לוֹ אַלְפַּיִם לְכָל רוּחַ, אָסוּר לוֹ לֵילֵךְ (יד) לַצָּפוֹן וְלַדָּרוֹם רַק (טו) נֶגֶד רֹחַב הַמָּקוֹם שֶׁקָּנָה בּוֹ שְׁבִיתָה. וְאִם אֵינוֹ רַק אַרְבַּע אַמּוֹת, כְּגוֹן (טז) שֶׁאֵין הָעֵרוּב בְּרְשׁוּת הַיָּחִיד, אָסוּר לוֹ לֵילֵךְ לְכָל רוּחַ אַלְפַּיִם רַק (יז) *בְּרֹחַב אַרְבַּע אַמּוֹתָיו עִם זְוִיתֹתֵיהֶן, *כְּדַלְעֵיל סִימָן שצ״ח סָעִיף ב׳. (יח) *וּמִכָּל מָקוֹם אִם כָּלְתָה הַמִּדָּה (יט) סוֹף הָעִיר, וְכָלָה כְּאַרְבַּע אַמּוֹתָיו, מֵתִר לֵילֵךְ כָּל רָחְבָּהּ

בְּאֵר הֵיטֵב

א (ס) **מְהַלֵּךְ.** הוֹאִיל וְלֹן בָּהּ. אֲבָל הִגִּיעַ לְעִיר אַחֶרֶת וְכָלְתָה מִדָּתוֹ בְּאֶמְצַע הָעִיר, אָסוּר לְהַלֵּךְ יוֹתֵר, וּמְטַלְטֵל בְּכָלָּהּ עַל יְדֵי זְרִיקָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן ת״ג (ס״א),

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הַפָּסוּק בְּתוֹךְ אַלְפַּיִם לְמָקוֹם עֵרוּבוֹ: (יא) **מְהַלֵּךְ בְּכָל הָעִיר.** דְּסְבִירָא לְהוּ, דְּאַף שֶׁהִנִּיחַ עֵרוּבוֹ רָחוֹק אַלְפַּיִם מִבֵּיתוֹ שֶׁבָּעִיר, הוֹאִיל וְלֹן בְּתוֹךְ הָעִיר, נַחְשֶׁבֶת כָּל הָעִיר כְּאַרְבַּע אַמּוֹת לְעִנְיַן שֶׁיְּהֵא מֻתָּר לְהַלֵּךְ בְּכֻלָּהּ, וְכָל שֶׁכֵּן לַחֲזֹר לְבֵיתוֹ. אֲבָל לְעִנְיַן מִדַּת הַתְּחוּם, גַּם לְדַעָה זוֹ חֶשְׁבִּינַן הָעִיר בְּמִדַּת אַלְפַּיִם, כֵּיוָן שֶׁכָּלְתָה מִדָּתוֹ בַּחֲצִי הָעִיר, וְלָכֵן אָסוּר לְהַלֵּךְ חוּצָה לָהּ כְּלוּם. וְכָל זֶה (יא) בְּעִיר שֶׁלֹּן בָּהּ, אֲבָל אִם לֹן בְּמָקוֹם שְׁבִיתָתוֹ וְכָלָה מִדַּת אַלְפַּיִם שֶׁלּוֹ בְּאֶמְצַע הָעִיר, אוֹ שֶׁלֹּן בְּעִיר זוֹ וְהִגִּיעַ מִדָּתוֹ בַּחֲצִי עִיר אַחֶרֶת, אֵין לוֹ לְהַלֵּךְ אֶלָּא עַד מָקוֹם שֶׁכָּלָה מִדָּתוֹ לִכְלֵי עַלְמָא. וְעַל יְדֵי זְרִיקָה מֻתָּר לְטַלְטֵל בְּכָל הָעִיר אִם הָיְתָה רְשׁוּת הַיָּחִיד, וְכַמְבֹאָר לְעִיל סִימָן ת״ג (ס״א), עַיֵּן שָׁם [אַחֲרוֹנִים]: (יב) **וְיֵשׁ לְהָקֵל.** וְכֵן כָּתְבוּ (יב) הַב״ח וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (יג) **לְהַחְמִיר.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, דְּנִימָא דְּהָנֵי כְּכָלָה מִדָּתוֹ בְּאֶמְצַע הָעִיר, מִשּׁוּם דַּעֲדַיִן יֵשׁ עִבּוּר לִפְנֵי הָעִיר, דְּלֹא אָמְרִינַן עִבּוּר שֶׁל הָעִיר כְּעִיר אֶלָּא לְהָקֵל עַל מִדַּת הַתְּחוּמִין וְלֹא לְהַחְמִיר. וְנִרְאֶה דְּבָזֶה עַל כָּל פָּנִים לֹא חָשְׁבִינַן הָעִבּוּר עִם הָעִיר כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, אֶמְנָם אִם כָּלְתָה מִדָּתוֹ בְּסוֹף הָעִבּוּר, פָּשׁוּט דַּנַחְשָׁב הַכֹּל כְּאַרְבַּע אַמּוֹת וּמַתְחִיל מִדָּתוֹ מִסּוֹף הָעִבּוּר וְחוּצָה: (יד) **לַצָּפוֹן וְלַדָּרוֹם.** וְהוּא הַדִּין לְכָל רוּחַ, וּמְשׁוּם מְסָקְנַת דְּבָרָיו שֶׁבְּסוֹף הַנ״ה הִזְכִּיר צָפוֹן וְדָרוֹם: (טו) **נֶגֶד רֹחַב הַמָּקוֹם.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, אִם הָיָה בַּבַּיִת, אוֹ בָּעִיר אַף שֶׁהִיא יוֹתֵר גְּדוֹלָה, נוֹתְנִין לוֹ אַלְפַּיִם לְכָל רוּחַ נֶגֶד רֹחַב הַמָּקוֹם הַהוּא, וְאַחַר כָּךְ מוֹסִיפִין לוֹ גַּם כֵּן זְוִיתֹתֵיהֶן לְמַלְאוֹת שֶׁיִּהְיֶה כְּטַבְלָא מְרֻבַּעַת וְדָמֶה שְׁכָתַב הָרַמ״א ״עִם זְוִיתֹתֵיהֶן וּכְדַלְעֵיל׳ וְכוּ׳, גַּם עַל זֶה קָאֵי, אֲבָל לֹא יוֹתֵר: (טז) **שֶׁאֵין הָעֵרוּב בְּרְשׁוּת הַיָּחִיד.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, אֶלָּא (יג) הִנִּיחַ עֵרוּבוֹ בְּשָׂדֶה: (יז) **בְּרֹחַב אַרְבַּע אַמּוֹתָיו.** וְהֵיכָנוּ, עֶצֶם רֹחַב תְּחוּמוֹ שָׁתּוֹפֵס בְּכָל צַד אַלְפַּיִם אַמָּה נֶגֶד מְקוֹם שְׁבִיתַת הָאָדָם שֶׁהוּא אַרְבַּע אַמּוֹתָיו. אָכֵן כְּבָר מְבֹאָר לְעֵיל בְּסִימָן שצ״ט סָעִיף י׳ שֶׁמְּמַלְאִין הַקָּרָנוֹת כָּל קֶרֶן בְּטַבְלָא מְרֻבַּעַת שֶׁל שְׁנֵי אַלְפַּיִם, וְזֶהוּ מַה שֶּׁכָּתַב הָרַמ״א ״עִם זְוִיתֹתֵיהֶן׳, נִמְצָא שֶׁמִּדַּת תְּחוּמוֹ אַחַר מִלּוּי הַקָּרָנוֹת מִכָּל צַד נַעֲשֶׂה כְּטַבְלָא מְרֻבַּעַת שֶׁל אַרְבַּעַת אַלְפַּיִם אַמָּה עִם אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּעַת אַלְפַּיִם אַמָּה וְאַרְבַּע אַמּוֹת, וּבְכָל שֶׁטַּח זֶה מֻתָּר לוֹ לְהַלֵּךְ. אָכֵן אִם הָיְתָה מְקוֹם שְׁבִיתָתוֹ גְּדוֹלָה, כְּגוֹן בְּעִיר שֶׁמַּחְזֶקֶת אֶלֶף אַמָּה בְּרָחְבָּהּ וּבְאָרְכָּהּ, יִהְיֶה מִדַּת תְּחוּמוֹ טַבְלָא שֶׁל חֲמִשָּׁה אַלְפַּיִם עַל חֲמִשָּׁה אַלְפַּיִם, וְכֵן כָּל כְּהַאי גַּוְנָא: (יח) **וּמִכָּל מָקוֹם אִם כָּלְתָה הַמִּדָּה וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, דְּאַף שֶׁכָּתְבוּ דְּאֵין לוֹ רַק רֹחַב אַרְבַּע אַמּוֹת נֶגֶד מָקוֹם שְׁבִיתָתוֹ, מִכָּל מָקוֹם אִם פָּגַע עִיר בִּתְחוּמוֹ וְכָלְתָה מִדָּתוֹ בְּסוֹפָהּ, נַחְשֶׁבֶת כָּל רָחְבָּהּ כְּאַרְבַּע אַמּוֹת אֲפִלּוּ אִם הִיא מֻחֲזֶקֶת יוֹתֵר מֵאַרְבַּעַת אַלְפַּיִם אַמָּה: (יט) **סוֹף הָעִיר.** אֲבָל אִם כָּלָה מִדָּתוֹ בְּאֶמְצַע עִיר, אַף לְדַעַת הַיֵּשׁ אוֹמְרִים הַנַּ״ל שֶׁגַּם לָן בָּעִיר מֵתִר

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [בהג״ה] **וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּאֲפִלּוּ כָּלְתָה.** אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ רֹחַב כָּל כָּךְ נֶגֶד הַמָּקוֹם כו׳. וְעַיֵּן בְּנוֹדָע בִּיהוּדָה מַהֲדוּרָה תִּנְיָנָא סִימָן נ״ו מַה שֶּׁכָּתַב לְהוֹכִיחַ מִדִּבְרֵי

בַּאוּר הֲלָכָה

שֶׁבְּעִיר גְּדוֹלָה לֹא יוּכַל לְהַנִּיחַ עֵרוּב כְּלַל מִפְּנֵי שֶׁאַלְפַּיִם שֶׁל בֵּיתוֹ הֵם כְּלִים בְּתוֹךְ הָעִיר, וּכְמוֹ שֶׁתְּמַהְתִּי לְעֵיל עַל הִעְלַת שַׁבָּת, וְאִם נִצְרְכָנוּ שֶׁיִּהְיֶה בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת סְמוּךְ לְחוֹמַת הָעִיר, הוּא גַּם כֵּן דָּבָר חָדָשׁ, וּכְגוֹן זֶה הָיָה לְהוּ לְהַפּוֹסְקִים לְפָרֵשׁ. וְכֵן רָאִיתִי בְּסֵפֶר בִּנְדֵי יֶשַׁע (סק״א) שֶׁתָּמַהּ עַל זֶה. [וְהִנֵּה כָּל מַה שֶּׁהֶאֱרַכְנוּ הוּא רַק לְדַעָה הָרִאשׁוֹנָה, דְּלַדַּעָה הַשֵּׁנִיָּה לְכְלֵי עַלְמָא יֵשׁ לְהָקֵל לְהַנִּיחַ הֲרָחוֹק בְּסוֹף הָאַלְפַּיִם מֵהָעִיר, וְגַם הִעְלַת שַׁבָּת יוֹדֶה לָזֶה]. **וְעַל כֵּן נִרְאֶה לְהַלָּכָה, אַף דְּהָאלְיָה רַבָּה כָּתַב דְּיֵשׁ לְהַחְמִיר כְּדַעַת הַמְחַבֵּר מִשּׁוּם דְּהוּא דַּעַת רֹב הָרִאשׁוֹנִים, וְכֵן הַסְּכִים בְּסֵפֶר בֵּית מֵאִיר, מִכָּל מָקוֹם לְעִנְיַן זֶה שֶׁיִּצְטָרֵךְ לִהְיוֹת בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת דְּוָקָא בְּסוֹף הָעִיר, נִרְאֶה לַעֲשׂוֹת דַּעְתֵּי דְּאֵין לְהַחְמִיר, וּבְזֶה בְּוַדַּאי יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל דַּעַת הָרַמ״א שֶׁפָּסַק כְּהַיֵּשׁ אוֹמְרִים,** דְּאֶפְשָׁר דְּגַם הָרַמְבַּ״ם מוֹדֶה בָּזֶה, וְכִפְי שֶׁנִּרְאֶה מִפְּשִׁטִיּוּת דִּבְרֵי הַפָּנֵּן אַבְרָהָם שֶׁכָּתַב בְּדַעְתּוֹ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ: * **בְּרֹחַב אַרְבַּע אַמּוֹתָיו.** עַיֵּן מַשְׁנֶה בְּרוּרָה (ס״ק יז) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ דְּאַחַר מִלּוּי הַקָּרָנוֹת יִהְיֶה לוֹ מִדַּת תְּחוּמוֹ טַבְלָא מְרֻבַּעַת שֶׁל אַרְבָּעָה אַלְפַּיִם וְאַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבָּעָה אַלְפַּיִם וְאַרְבַּע אַמּוֹת, וְכֵן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ דְּעַד שִׁעוּר רֹחַב תְּחוּמוֹ שֶׁהוּא אַרְבָּעָה אַלְפַּיִם מִתַּר לַיְלֵךְ בְּכָל הַשָּׁטַח הַזֶּה וְאַף מִדְּרוֹם לְצָפוֹן לְכְלֵי עַלְמָא, כָּל זֶה מְבֹאָר בְּכָל הָאַחֲרוֹנִים, **וְהוּא פָּשׁוּט** בַּפּוֹסְקִים וּבְשֻׁלְחָן עָרוּךְ סִימָן שצ״ט (ס״ו) דְּמִמַּלְאִין הַקָּרָנוֹת כְּטַבְלָא מְרֻבַּעַת וּבְכָל זֶה הַשִּׁעוּר מֻתָּר לְהַלֵּךְ לְאַרְכָּהּ וּלְרָחְבָּהּ. וְאַף דִּבְרֵבֵנוּ יוֹנָתָן (יח. ד״ה הנותן) לְכְאוֹרָה אֵינוֹ מַשְׁמַע כֵּן, וְהָאלְיָה רַבָּה (סק״ט) מֵצָא חִזּוּק לְדִבְרֵיהֶן מִדִּבְרֵי הָרַדְבַּ״ז (ס״ד סי׳ עו) עַיֵּן שָׁם, אֲבָל בְּכָל הַפּוֹסְקִים פָּשׁוּט כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ, וְכֵן פָּרְשׁוּ שְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים גַּם דַּעַת רַבֵּנוּ יוֹנָתָן, וְכֵן מוּכָח מֵהָרַמְבַּ״ם רֵישׁ פֶּרֶק כ״ז (ה״ב) דְּכָל הַשִּׁבְלָא מְרֻבַּעַת הוּא שִׁעוּר תְּחוּמוֹ וּמֵתִר לַיְלֵךְ בָּהּ כְּמוֹ בְּעִיר גְּדוֹלָה אַף שֶׁגְּדוֹלָה הַרְבֵּה, וְגַם יֵשׁ סַעַד לָזֶה מֵהַגְּמָרָא (ע״ירובין נו:), דְּלִמַאן דְּאָמַר תְּחוּם אַלְפַּיִם דְּאוֹרַיְיתָא דִּילְפִינַן מִמִּגְרַשֵׁי הַלְוִיִּם, הַלֹּא פָּשׁוּט דְּכָל הַשָּׁטַח שֶׁיֵּשׁ לְהָעִיר וְלֹא דֶּרֶךְ מְצָמְצָם שֶׁל אַרְבַּע אַמּוֹת. וְדַעַת הָרַדְבַּ״ז בְּאֶמֶת צָרִיךְ עִיּוּן לְיַשֵּׁב סְתֵרָתוֹ הֵיטֵב, וְהוּא דַּעַת יְחִידָאָה:

* **כְּדַלְעֵיל סִימָן שצ״ח סָעִיף ב׳.** טָעוּת סוֹפֵר, וְצָרִיךְ לוֹמַר שצ״ט סָעִיף י׳:

* **וּמִכָּל מָקוֹם אִם כָּלְתָה הַמִּדָּה וְכוּ׳.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק יח) שֶׁכָּתַבְנוּ דְּנַחְשֶׁבֶת כָּל הָעִיר כְּאַרְבַּע אַמּוֹת אַפִלּוּ מֻחֲזֶקֶת יוֹתֵר מֵאַרְבָּעָה אַלְפַּיִם

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יא) וְאִם הָיָה בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת לְבַד בְּבֵיתוֹ וְאַחַר כָּךְ הָלַךְ לְמָקוֹם קְנִיַּת עֵרוּבוֹ, יֵשׁ לְעַיֵּן בְּדָבָר אִם מֻתָּר לוֹ לַחֲזֹר לְמְקוֹם לְבֵיתוֹ אַף לְדַעָה זוֹ, דְּאַף דִּבְעָלְמָא קַיְימָא לַן דְּהַכֹּל תְּלוּי בִּזְמַן בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, זֶהוּ רַק לְעִנְיַן קְנִיַּת עֵרוּב, אֲבָל הָכָא דְּקְנִיַּת עֵרוּב הָיָה חוּץ לָעִיר אֲלָא דַּאֲגַן מְקַלִּינַן לֵיהּ לַחֲזֹר לְבֵיתוֹ מִשּׁוּם דְּלֵן בְּבֵיתוֹ, מִסְתַּבְּרָא דְּלֹא סָגֵי בִּזְמַן בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת לְבַד. וְקָצַת רְאָיָה לְדִבְרֵי מִפֶּה שֶׁהֵסַכֵּל בְּחֵיי אָדָם בְּכֹלָל ע״ז אוֹת ג׳ לַחֲזֹר לְבֵיתוֹ לְמָחָר מִפְּקוֹם עֵרוּבוֹ אִם לִינָתוֹ בְּלַיְלָה הָיָה בְּבֵיתוֹ, אַף שֶׁבְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת נִתְעַכֵּב בַּמָּקוֹם עֵרוּבוֹ. הֲרֵי דְּאִילֵינָן אַחַר הַלַּיְלָה לְהָקֵל אַף דִּבְעָלְמָא עִקַּר קְנִיַּת הֲעֵרוּב תְּלוּי בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת לְבַד, וְהוּא הַדִּין בְּעִנְיָנֵנוּ לְעִנְיַן לְהַחְמִיר, וְכֵן נָכוֹן לְהַלָּכָה. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּבֵית מֵאִיר שֶׁפִּסְפֵּק שָׁם גַּם כֵּן בְּדִינוֹ שֶׁל חֵיי אָדָם, וְהֵבִיא דְּחִלּוּי זֶה בְּפִלּוּגְתָּא שֶׁל רִאשׁוֹנִים, וְלִדְעַת הַתּוֹסָפוֹת הֵיכָא שֶׁתְּחִלַּת הַלַּיְלָה עוֹמֵד בְּמָקוֹם שְׁבִיתָתוֹ, שׁוּב לֹא מְהַנֵּי הַלַּיְלָה בְּבֵית לְחַשֵּׁב כָּלָּהּ כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, אֶלָּא בָּעִינַן שֶׁיִּלִּין בָּהּ הַלַּיְלָה כֻּלָּהּ, עַיֵּן שָׁם. וְעַל

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(כ) *וְיֵשׁ לוֹ אַלְפַּיִם חוּץ לָעִיר (כא) לַצָּפוֹן וְלַדָּרוֹם, (כב) אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ רוֹחַב כָּל כָּךְ נֶגֶד הַמָּקוֹם שֶׁקָּנָה בּוֹ עֵרוּב (הרב רבי יהונתן (ים. ד"ה הטוקן)): **ב** *[1]הַמַּנִּיחַ עֵרוּבוֹ (כג) **בְּרִשּׁוּת הַיָּחִיד, אֲפִלּוּ הָיְתָה מְדִינָה גְּדוֹלָה כְּנִינְוֵה,** (כד) *וַאֲפִלּוּ עִיר חֲרֵבָה אוֹ מְעָרָה (כה) הָרְאוּיָה לְדָיְרִין, מְהַלֵּךְ (כו) אֶת כֻּלָּהּ וְחוּצָה לָהּ אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ: **ג** [1]הַמַּנִּיחַ עֵרוּבוֹ בְּתוֹךְ הָעִיר שֶׁשָּׁבַת בָּהּ, (כז) **לֹא עָשָׂה כְּלוּם,** (כח) **אֵין מוֹדְדִין מִמְּקוֹם עֵרוּבוֹ, אֶלָּא הֲרֵי הוּא כִּבְנֵי הָעִיר כֻּלָּם שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ חוּץ לָעִיר. וְכֵן אִם נָתַן עֵרוּבוֹ בְּמִקּוֹמוֹת**

ו שֵׁם בְּגִמְרָא דַּף ס"א (ע"ב) וּכְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. הָרא"ש (פ"ה סי' יג) מְפַשְּׁטוּת הָרי"ף וְהָרַמְב"ם בְּפֶרֶק ו' (ה"ד).

ז מִשְׁנָה שֵׁם ס' (ע"א) עִבּוּרוֹ שֶׁל עִיר, וְכָל שֶׁכֵּן בְּתוֹךְ הָעִיר.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

רַמ"א אֵלּוּ, וְשָׁם הָעֲלָה שֶׁאִם בְּרֹחַב הָעִיר יֵשׁ נֶגֶד מִקְצָת הָרֹחַב כְּפָר, וְעַל יְדֵי מְדִידַת הַכְּפָר הַתְּחוּם אָרֹךְ, וּכְמִקְצָתָהּ שֶׁאֵין הַכְּפָר נִגְרָּה הַתְּחוּם קָצָר, אֵין מַאֲרִיכִין אוֹתוֹ שֶׁיִּהְיֶה סִיּוּם הַתְּחוּם שָׁוֶה בְּכָל רֹחַב הָעִיר, וּמִכָּל שֶׁכֵּן אִם הַכְּפָר אֵינוֹ אֲפִלּוּ כְּנֶגֶד מִקְצַת רֹחַב הָעִיר אֶלָּא מִן הַצַּד, אֵינוֹ מוֹעִיל בְּמִדַּת הַתְּחוּם, וְיִמְדֹּד הַתְּחוּם שְׁנֵי אֲלָפַיִם בְּצִמְצוּם. וְעַיֵּן בְּסִימָן שצ"ט

בַּאֵר הֵיטֵב

וְאִם כְּלָתָה מִדָּתוֹ בְּסוֹפָהּ, כָּל הָעִיר כְּאַרְבַּע אַמּוֹת. וְהוּא הַדִּין בְּמוֹדֵד תְּחוּם מַעֲיִרוֹ

בֵּאוּר הֲלָכָה

וְאַרְבַּע אַמּוֹת, כֵּן כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ג) וְכֵן הוּא גַּם כֵּן דַּעַת הַפְּרִישָׁה (סק"ב), וְכֵן כָּתַב הַחַיֵּי אָדָם (כלל עז ס"ד). וְהִנֵּה אַף דִּבְאָבֵן הָעוֹזֵר (ס"א) מַחְמִיר בָּזֶה וּסְבִירָא לֵיהּ דְּאֵין אוֹמְרִין כָּל הָעִיר כְּאַרְבַּע אַמּוֹת אֶלָּא אִם כֵּן שָׁרְחָבָהּ מַבְלַעַת נַמִּי בְּתוֹךְ הַתְּחוּם, וְכֵן כָּתַב הַבִּגְדֵי יֶשַׁע (סק"ג), לֹא הָעָתַקְתִּים, דְּרִבּוּי הָאַחֲרוֹנִים הַמַּקִּלִּין בָּזֶה וְכַנַּ"ל, וְגַם הַחֲמַד מֹשֶׁה (סק"ב) אַף דְּבִרְבּוּיוֹ רָצָה לוֹמַר גַּם כֵּן הָכִי שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם [וּבְעֵבֶל כַּרְחָךְ מַיְירֵי בְּאֹפֶן זֶה, דְּאִלּוּ הָיָה מַבְלַע בְּתוֹכוֹ, הֲלֹא לֹא הָיָה רָאוּי מִתְּחִלָּה לְסַפֵּק בָּזֶה], וּבְפֹרָט הֵיכִי שֶׁלֵּן בְּעִיר, הֲלֹא לְרַצַּת הָרַמ"א יֵשׁ לְהָקֵל בְּכָל גַּוָנַי:

* **וְיֵשׁ לוֹ אַלְפַּיִם וְכוּ'.** עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"כ) מַה שֶּׁכָּתְבוּ דְּכַמָּה אֲחֲרוֹנִים תְּמֹהוּ עַל זֶה. וְדַע, דְּיֵשׁ מַאֲחֲרוֹנִים [אֲבָל הָעוֹזֵר (ס"א) וְהָעִתִּיקוּ הַתּוֹסָפוֹת שַׁבָּת (סק"ה)) וְהַחֲמַד מֹשֶׁה (סק"ב) וּבִבְגְדֵי יֶשַׁע (סק"ג)] שֶׁהֶעֱמִידוּ דִּבְרֵי הָרַמ"א לְהַלָּכָה, וְרַק שֶׁכָּתְבוּ דְּזֶה דַּוְקָא אִם הָעִיר אֵין רָחְבָּהּ אַרְבַּעַת אֲלָפַיִם וְאַרְבַּע אַמּוֹת כְּמִדַּת רֹחַב תְּחוּמוֹ, שֶׁרֹחַב תְּחוּמוֹ אַחַר מִלּוּי הַקְּרָנוֹת הוּא אַרְבַּע אֲלָפַיִם וְאַרְבַּע אַמּוֹת כַּנַּ"ל, (י) אֲז יֵשׁ לוֹ גַּם מִחוּץ לָעִיר מִצָּפוֹן וְדָרוֹם עַד כְּנֶגֶד רֹחַב תְּחוּמוֹ וְלֹא יוֹתֵר. וְאִם הָעִיר גְּדוֹלָה שָׁרָחְבָּהּ יוֹתֵר מֵרֹחַב תְּחוּמוֹ, אַף שֶׁבָּעִיר עַצְמָהּ מֻתָּר לֵילֵךְ בְּכֻלָּהּ אַף כְּשֶׁהִיא גְּדוֹלָה כְּאַנְטוֹכְיָא, מֵאַחַר שֶׁבְּאַרְכָּהּ כְּלָתָה מִדָּתָהּ בְּחוּץ לָעִיר, אֲבָל מִחוּץ לָעִיר לְצָפוֹן וְדָרוֹם אֵין לוֹ כְּלוּם. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה יש לו) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בָּזֶה: **(כא) לַצָּפוֹן וְלַדָּרוֹם.** לְמַעוּטֵי (ים) אֶלָּף אַמָּה אֹרֶךְ שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְמַעֲרָב הָעִיר, דְּשָׁם חוֹשְׁבִין לְכֻלֵּי עָלְמָא רַק כְּרֹחַב שִׁבְיָתָן, וּכְמוֹ אֶלֶף הָרִאשׁוֹנִים שֶׁהֵם לְצַד מִזְרַח הָעִיר שֶׁהֵם כְּרֹחַב אַרְבַּע אַמּוֹת, וְעִם מִלּוּי הַקְּרָנוֹת הוּא רֹחַב אַרְבַּעַת אֲלָפַיִם וְאַרְבַּע אַמּוֹת וְלֹא יוֹתֵר, כֵּן אֲלוּ: **(כב) אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ רֹחַב כָּל כָּךְ וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, דְּאִם נַחְשֹׁב הָרֹחַב רַק נֶגֶד מָקוֹם קְנִיַּת הָעֵרוּב, לֹא יַעֲלֶה כָּל כָּךְ כְּמוֹ עַתָּה שֶׁחוֹשְׁבִין רֹחַב הָעִיר וְגַם הָאַלְפַּיִם אַמָּה שֶׁמִּשְּׁנֵי הַצְּדָדִין, אֲפִלּוּ הָכִי שָׁרֵי: **ב (כג) בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד.** הַיְנוּ (יט) מָקוֹם שֶׁמֻּקָּף מְחִצּוֹת: **(כד) וַאֲפִלּוּ עִיר חֲרֵבָה.** הַיְנוּ, שֶׁהָיוּ בָּהּ דִּיּוּרִין וְנֶחֱרְבוּ וּמְחִצּוֹת (כ) הַחוֹמָה נִשְׁאֲרוּ: **(כה) הָרְאוּיָה לְדִיּוּרִין.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, אֲפִלּוּ אֵין בָּהּ דִּיּוּרִין אֶלָּא שֶׁהִיא רְאוּיָה לְדִירָה, דְּאִם אֵינָהּ רְאוּיָה לְדוּר בָּהּ, כְּגוֹן (כמ) שֶׁנִּפְרְצוּ מְחִצּוֹתֶיהָ אוֹ שֶׁהִיא נְמוּכָה הַרְבֵּה וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, וּמוֹדְדִין הָאַלְפַּיִם מִמְּקוֹם הַנַּחַת הָעֵרוּב: **(כו) אֶת כֻּלָּהּ.** דְּחִשְׁבִינַן לָהּ כַּלָּה כְּאַרְבַּע אַמּוֹת. וְכָל זֶה כְּשֶׁהִיוּ הַמְּחִצּוֹת מֻקָּפוֹת לְשֵׁם דִּירָה, אֲבָל אִם לֹא הָיָה רֹחַב הַקֶּקֶפָה רַק סְאתַיִם, (כנ) אֲפִלּוּ אֵינָהּ מֻקֶּפֶת לְדִירָה נֶחְשֶׁבֶת כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, וְכִמְבֹאָר לְעֵיל בְּסִימָן שצ"ו סָעִיף ב': **ג (כז) לֹא עָשָׂה כְּלוּם.** שֶׁהֲרֵי (כנ) בְּלֹא עֵרוּב נַמִּי יֵשׁ לוֹ מִן הָעִיר אַלְפַּיִם לְכָל רוּחַ וְכָל הָעִיר לוֹ כְּאַרְבַּע אַמּוֹת: **(כח) וְאֵין מוֹדְדִין.** כֵּן צָרִיךְ לוֹמַר, וְהוּא

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לוֹ גַּם כֵּן לְלֶכֶת בְּכָל הָעִיר אַף אִם רָחְבָּהּ הַרְבֵּה מְאֹד, מִכָּל מָקוֹם חוּץ לָעִיר אַף בְּצָפוֹן וְדָרוֹם אֵין לוֹ לְהַלֵּךְ אֶלָּא נֶגֶד רֹחַב מִדַּת תְּחוּמוֹ בְּמָקוֹם שִׁבְיָתָן [וְעַד כְּלוֹת אֹרֶךְ תְּחוּמוֹ], וְאִם הָעִיר רְחָבָהּ אַרְבָּעָה אֲלָפִים וְאַרְבַּע אַמּוֹת כְּמִדַּת רֹחַב תְּחוּמוֹ, (יד) אֵין לוֹ לָצָפוֹן וְלַדָּרוֹם נֶגֶד הָעִיר כְּלָל. וּלְדַעַת הַמְּחַבֵּר הַנַּ"ל, אַף בָּעִיר גּוּפָא, אִם הִיא רְחָבָהּ יוֹתֵר מִמִּדַּת רֹחַב תְּחוּמוֹ, אֵינוֹ מְהַלֵּךְ כָּל רֹחַב הָעִיר אֲפִלּוּ בְּשֶׁטַח אוֹתוֹ חֵצִי הָעִיר, (טו) וְרַק עַד מָקוֹם רֹחַב תְּחוּמוֹ עִם הַקְּרָנוֹת, מֵאַחַר שֶׁכְּלָתָה מִדָּתוֹ בְּאֶמְצַע הָעִיר: **(כ) וְיֵשׁ לוֹ אַלְפַּיִם וְכוּ'.** כַּמָּה (טז) מֵהָאַחֲרוֹנִים חוֹלְקִין עַל הָרַמ"א בָּזֶה, מִשּׁוּם דִּבְרֵבֵנוּ יוֹנָתָן (יח. ד"ה הנותן) שֶׁמְּמֻנּוּ מִקּוֹר דִּין זֶה מִבְּאֹר לְהַפָּךְ, דְּאֵין לוֹ בְּצָפוֹן וּדְרוֹם הָעִיר כְּלוּם, וְרַק אִם הָעִיר אֵינָהּ רְחָבָהּ כְּמִדַּת רֹחַב תְּחוּמוֹ, שֶׁרֹחַב תְּחוּמוֹ אַחַר מִלּוּי הַקְּרָנוֹת הוּא אַרְבַּע אֲלָפִים וְאַרְבַּע אַמּוֹת כַּנַּ"ל, (יז) אֲז יֵשׁ לוֹ גַּם מִחוּץ לָעִיר מִצָּפוֹן וְדָרוֹם עַד כְּנֶגֶד רֹחַב תְּחוּמוֹ וְלֹא יוֹתֵר. וְאִם הָעִיר גְּדוֹלָה שָׁרָחְבָּהּ יוֹתֵר מֵרֹחַב תְּחוּמוֹ, אַף שֶׁבָּעִיר עַצְמָהּ מֻתָּר לֵילֵךְ בְּכֻלָּהּ אַף כְּשֶׁהִיא גְּדוֹלָה כְּאַנְטוֹכְיָא, מֵאַחַר שֶׁבְּאָרְכָּהּ כְּלָתָה מִדָּתָהּ בְּחוּץ לָעִיר, אֲבָל מִחוּץ לָעִיר לְצָפוֹן וְדָרוֹם אֵין לוֹ כְּלוּם. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה יש לו) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בָּזֶה: **(כא) לַצָּפוֹן וְלַדָּרוֹם.** לְמַעוּטֵי (יח) אֶלֶף אַמָּה אֹרֶךְ שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְמַעֲרָב הָעִיר, דְּשָׁם חוֹשְׁבִין לְכֻלֵּי עָלְמָא רַק כְּרֹחַב שִׁבְיָתָן, וּכְמוֹ אֶלֶף הָרִאשׁוֹנִים שֶׁהֵם לְצַד מִזְרַח הָעִיר שֶׁהֵם כְּרֹחַב אַרְבַּע אַמּוֹת, וְעִם מִלּוּי הַקְּרָנוֹת הוּא רֹחַב אַרְבַּעַת אֲלָפַיִם וְאַרְבַּע אַמּוֹת וְלֹא יוֹתֵר, כֵּן אֲלוּ: **(כב) אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ רֹחַב כָּל כָּךְ וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, דְּאִם נַחְשֹׁב הָרֹחַב רַק נֶגֶד מָקוֹם קְנִיַּת הָעֵרוּב, לֹא יַעֲלֶה כָּל כָּךְ כְּמוֹ עַתָּה שֶׁחוֹשְׁבִין רֹחַב הָעִיר וְגַם הָאַלְפַּיִם אַמָּה שֶׁמִּשְּׁנֵי הַצְּדָדִין, אֲפִלּוּ הָכִי שָׁרֵי: **ב (כג) בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד.** הַיְנוּ (יט) מָקוֹם שֶׁמֻּקָּף מְחִצּוֹת: **(כד) וַאֲפִלּוּ עִיר חֲרֵבָה.** הַיְנוּ, שֶׁהָיוּ בָּהּ דִּיּוּרִין וְנֶחֱרְבוּ וּמְחִצּוֹת (כ) הַחוֹמָה נִשְׁאֲרוּ: **(כה) הָרְאוּיָה לְדִיּוּרִין.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, אֲפִלּוּ אֵין בָּהּ דִּיּוּרִין אֶלָּא שֶׁהִיא רְאוּיָה לְדִירָה, דְּאִם אֵינָהּ רְאוּיָה לְדוּר בָּהּ, כְּגוֹן (כמ) שֶׁנִּפְרְצוּ מְחִצּוֹתֶיהָ אוֹ שֶׁהִיא נְמוּכָה הַרְבֵּה וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, וּמוֹדְדִין הָאַלְפַּיִם מִמְּקוֹם הַנַּחַת הָעֵרוּב: **(כו) אֶת כֻּלָּהּ.** דְּחִשְׁבִינַן לָהּ כַּלָּה כְּאַרְבַּע אַמּוֹת. וְכָל זֶה כְּשֶׁהִיוּ הַמְּחִצּוֹת מֻקָּפוֹת לְשֵׁם דִּירָה, אֲבָל אִם לֹא הָיָה רֹחַב הַקֶּקֶפָה רַק סְאתַיִם, (כנ) אֲפִלּוּ אֵינָהּ מֻקֶּפֶת לְדִירָה נֶחְשֶׁבֶת כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, וְכִמְבֹאָר לְעֵיל בְּסִימָן שצ"ו סָעִיף ב': **ג (כז) לֹא עָשָׂה כְּלוּם.** שֶׁהֲרֵי (כנ) בְּלֹא עֵרוּב נַמִּי יֵשׁ לוֹ מִן הָעִיר אַלְפַּיִם לְכָל רוּחַ וְכָל הָעִיר לוֹ כְּאַרְבַּע אַמּוֹת: **(כח) וְאֵין מוֹדְדִין.** כֵּן צָרִיךְ לוֹמַר, וְהוּא

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יד) דַּהֲלֹא רַק לְעִנְיַן הָעִיר עַצְמָהּ הַקַּלּוּ הַיַּשׁ אוֹמְרִים הַזֶּה, אֲבָל לֹא לְעִנְיַן חוּצָה וְכַנַּ"ל, וְכֵן כָּתַב הַחַיֵּי אָדָם (כלל עז ס"ב): **(טו)** מִכָּל אַרְבָּעָה אֲלָפַיִם וְאַרְבַּע אַמּוֹת כְּמִדַּת רֹחַב תְּחוּמוֹ, דְּכֵיוָן שֶׁהָעִיר מַבְלַעַת בְּתוֹךְ רֹחַב תְּחוּמוֹ, שׁוּב נוֹתְנִין לוֹ כְּנֶגֶד הָעִיר אַלְפַּיִם מִשְּׁנֵי הַצְּדָדִין, כֵּיוָן דְּהָעִיר נֶחְשֶׁבֶת רַק כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, אֲבָל אִם הָעִיר רְחָבָה מִמִּדַּת תְּחוּמוֹ [כֵּן כָּתְבוּ הָאֹמֶן הָעוֹזֵר וּבִבְגְדֵי יֶשַׁע, וּבַחֲמַד מֹשֶׁה כָּתַב אֲפִלּוּ אִם הִיא שָׁוָה לְמִדַּת תְּחוּמוֹ], אַף שֶׁהָעִיר עַצְמָהּ מֻתָּר לוֹ לְהַלֵּךְ בְּכֻלָּהּ עַל כָּל פָּנִים גַּם לְרָחְבָּהּ כֵּיוָן שֶׁמִּדַּת אָרְךְ תְּחוּמוֹ כְּלָה בְּסוֹף הָעִיר, אֲבָל מִן הַצְּדָדִין אֵין לוֹ אֶז כְּלוּם, עַיֵּן שָׁם. **וְהִנֵּה אַף דְּעִקַּר הַקְּשִׁיָּא שֶׁהִקְשָׁה הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ג) וְסִיְעָתוֹ דִּבְרֵבֵנוּ יוֹנָתָן מִבֹּאר לְהִפּוּךְ אֵינוֹ קְשִׁיָּא כָּל כָּךְ, דְּיֵשׁ לוֹמַר דְּהָרַמ"א כָּתַב כֵּן מַדַּעַת עַצְמוֹ,** וְאַף דְּמִלְּשׁוֹנוֹ בְּדִרְכֵי מֹשֶׁה (אות א) מַשְׁמַע דְּכָתַב זֶה לְדַעַת רַבֵּנוּ יוֹנָתָן, בְּעֵל כָּרְחָךְ צָרִיךְ לוֹמַר דְּלַהֲלָכָה כָּתַב כֵּן וְלֹא לְדַעְתּוֹ, וְשָׁם כָּתַב בִּלְשׁוֹן 'אִפְשָׁר', וְכֵאן הִכְרִיעַ כֵּן לְהַלָּכָה [וּמַה שֶּׁנִּרְאֶה לִי נוֹתָן', יְדוּעַ שֶׁהוּא רַק מִפְּרָשִׁים וְלֹא מַרַמ"א גּוּפֵיהּ, כְּמוֹ שֶׁיִּרְאֶה הָרוֹאֶה בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ הָרִאשׁוֹנִים]. **אֲכָל לְדִינָא מֵאַחַר שֶׁבִּרְבֵנוּ יוֹנָתָן כָּתַב לְהַדְיָא לְהַחְמִיר, קָשֶׁה לְהָקֵל בָּזֶה,** וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) וְאֲלִיָּה רַבָּה (סק"ח), וְגַם הַגְּרַ"א צִיֵּן גַּם כֵּן לְעִנְיַן בְּמָגֵן אַבְרָהָם, וְכֵן פְּסַק הַחַיֵּי אָדָם (כלל עז ס"ג) וְדַעַת הָאֹמֶן הָעוֹזֵר שֶׁהָאֲרִיךְ לְיַשֵּׁב דַּעַת הָרַמ"א, **וּמַה שֶּׁכָּתְבוּ הַבִּגְדֵי יֶשַׁע וְהַחֲמַד מֹשֶׁה לְהַצְדִּיק דַּעַת הָרַמ"א דְּסְבִירָא לֵיהּ דְּמַאי נִפְקָא מִנַּהּ רֹחַב הָעִיר לְצַד מַעֲרָב מִשּׁוּם דְּהָעִיר נֶחְשֶׁבֶת רַק כְּאַרְבַּע אַמּוֹת הוּא הַדִּין בְּרֹחַב כֵּיוָן שֶׁהָעִיר כְּאַרְבַּע אַמּוֹת אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ מִשְּׁנֵי הַצְּדָדִין אַלְפַּיִם, אֵין הָכְרֵחַ בָּזֶה לְדַחוֹת דַּעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם וְסִיְעָתוֹ שֶׁכָּתְבוּ בְּפִשְׁטוּת מִשְׁמָעוּת רַ"י דְּיֵשׁ נִפְקָא מִנַּהּ בֵּין אֹרֶךְ לְרֹחַב. וְהַטַּעַם פָּשׁוּט, דִּלְעִנְיַן מִדָּתוֹ לְצַד מַעֲרָב סָבְרָא הוּא שֶׁכֵּיוָן שֶׁנָּתַן עֵרוּבוֹ לְמִזְרַח הָעִיר אֶלָּף אַמָּה וּמְדִידַת תְּחוּמוֹ דְּרַךְ הָעִיר הוּא, אִם כֵּן מֵאַחַר שֶׁחוֹשְׁבִין לוֹ כָּל הָעִיר כְּאַרְבַּע אַמּוֹת נִשְׁאַר לוֹ עוֹד אֶלֶף לְמַעֲרָב, אֲבָל לְעִנְיַן הַצְּדָדִין שֶׁאֵין לוֹ צָרְךְ כְּלָל לְהַלֵּךְ דֶּרֶךְ הָעִיר לְשֵׁם, אִטּוּ מִפְּנֵי שֶׁנִּמְצָא עִיר אוֹ כְּפָר מַבְלַע בְּתוֹךְ תְּחוּמוֹ יִתְרַחֵב מִדַּת תְּחוּמוֹ, וְאַדְרַבָּה מִסְתַּבֵּר דְּנִמְשֹׁךְ מִדַּת תְּחוּמוֹ בְּשָׁוֶה מִן הַצְּדָדִין מִמְּקוֹם שְׁבִיתָתוֹ אַף כְּנֶגֶד הָעִיר, וְרַק לְעִנְיַן הַלּוּחַ בָּעִיר גּוּפָא מְקִלִּינַן דְּנַחְשֹׁבֶת לוֹ כְּאַרְבַּע אַמּוֹת אַף שֶׁרָּחְבָּהּ עוֹד יוֹתֵר מִמִּדַּת תְּחוּמוֹ, אֲבָל לְעִנְיַן הַצְּדָדִין לֹא יִתְרַחֵב תְּחוּמוֹ כְּלָל,** וּכְעֵין זֶה כָּתַב הַחַיֵּי אָדָם (שם). **אָכֵן מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ מִפִּי הָרַמ"א לְהָקֵל, וְדַעַת הָאֹמֶן הָעוֹזֵר וּבִבְגְדֵי יֶשַׁע וְחֲמַד מֹשֶׁה כֵּן, הַמַּקֵּל בְּשַׁעַת הַדְּחַק יֵשׁ לוֹ עַל מִי לִסְמֹךְ, כֵּן נִרְאֶה לְעִנְיַנִּי דְּעִתִּי:**

ב * **הַמַּנִּיחַ עֵרוּבוֹ וְכוּ'.** מֵיירִי שֶׁהוּא שׁוֹבֵת בְּמָקוֹם אַחֵר, אֲבָל שָׁם הִנִּיחַ עֵרוּבוֹ:

* **וַאֲפִלּוּ עִיר חֲרֵבָה.** בְּגִמְרָא (סא:) אֵיכָא פְּלוּגְתָּא בָּזֶה שְׁמוּאֵל וְרַבִּי אֶלְעָזָר, וּפְסַק הָרַמְב"ם (פ"ו ה"ד) לְהָקֵל כְּרַבִּי אֶלְעָזָר, וְכֵן כָּתַב הָרֹא"שׁ (פ"ה סי' יג) וְהַבִּין כֵּן מִדַּעַת הָרי"ף מִדְּלֹא הֵבִיא פְּלוּגְתָּם שְׁמַע מִנַּהּ דְּסְבִירָא לֵיהּ לְהָקֵל עַיֵּן שָׁם, וְלָכֵן סְתָם הַמְחַבֵּר לְהָקֵל כְּוָתָיְהוּ. **וְהִנֵּה יֵשׁ כַּמָּה רִאשׁוֹנִים שֶׁפּוֹסְקִין לְהַחְמִיר,** הַיְנוּ

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah